

Baden in het verleden

Istanbul heeft ze te kust en te keur: hammams. Een van de oudste is Çemberlitaş, een machtige herinnering aan de Ottomaanse architectuur van de 16de eeuw. Een hartverwarmende ervaring door John de Graaff.

Het is dat de 35 meter hoge Çemberlitaş Obelisk als een soort landmark voor de deur staat, anders zou je Çemberlitaş Hamamı straal voorbijlopen. De eenvoudige entree van het monument uit 1584, ontworpen door de beroemde Koca Mimar Sinan Ağa (1489-1588), valt bijna weg tussen alle kleurrijke eettentjes in deze drukke wijk van Istanbul.

In de hal hangt een affiche met de mogelijkheden: van alleen relaxen in het badhuis tot een behandeling afgesloten met een oliemassage. Wij kiezen voor de tussenvorm met scrub en zeepmassage. We betalen 110 Turkse lira (ongeveer 53 euro) en krijgen ieder een scrubhandschoen en een zeepje. Dan dalen we een trap af, naar de aloude centrale hal. Die ligt al eeuwen op hetzelfde niveau, maar de omliggende straten zijn in de loop der tijd veelvuldig opgehoogd; vandaar het huidige hoogteverschil.

Beneden worden mannen en vrouwen gescheiden. Mijn vriendin mag rechtsaf, ik rechtdoor. Ik betreed een soort binnenplaats van drie verdiepingen met balustraden, waar her en der doeken hangen te drogen. Op de eerste etage, in kamer 24, mag ik me uitkleden. Met om mijn middel alleen een roodwitte peştamal, die in stof en grootte het midden houdt tussen een theedoek en een klein tafellaken, stap ik de gang op. Kleding en camera blijven in het kamertje achter, de sleutel gaat met een rubberen ring om mijn pols. Beneden wijst een begeleider, gestoken in een blauwwitte lendendoek, me de weg naar de badruimte. Binnen beslaat m'n bril zodanig, dat ik die maar op een veilig plekje leg en als een mol de rest van de tijd doorbreng. Ik zie weliswaar niet scherp, maar voel aan alles dat dit een machtige, mystieke omgeving is.

Met nog een aantal mannen ben ik in een koepelvorming gebouw, met middenin een enorm rond marmeren platform. Daar mag ik op gaan liggen. Een siddering trekt door mijn lijf, moet het echt zo warm zijn? Maar wellicht heeft het te maken met onzekerheid, want het marmer voelt uiteindelijk gewoon heel lekker aan. Ik heb net het aantal punten in het dak geteld, waardoor licht naar beneden valt (149), als iemand tegen mijn voeten tikt. Cesar, of iets in die richting, voorspelt me de beste massage van mijn leven, al kent hij me nauwelijks en weet hij bovendien niets over mijn gewoontes op dit terrein. Ik lig ruggelings en krijg eerst warm water over me heen gegoten. Dan begint hij stoer te kneden, mijn natte doek ligt losjes rond de edele delen. Daarna krijgt de achterkant eenzelfde behandeling. Dan volgt de scrub. Krachtig wrijft hij met de schurende handschoen over mijn lijf; op mijn armen liggen plots rolletjes, alsof ik me weken niet heb gewassen. Die zullen elders dan ook wel liggen!

Tijd om lang na te denken is er niet, het protocol moet worden gevolgd. Bij de muur mag ik naast een waterbak gaan zitten, waarop Cesar emmertjes vol warm water over me heen gooit. Terug naar het platform, voor de zeepmassage. Handenvol sop brengt hij op mijn voorkant aan, om die heerlijk in te wrijven op mijn tintelende lichaam, wellicht een effect van de scrub. Dan pakt hij mijn armen, slaat die kruiselings over mijn borst en drukt ze ineens naar beneden! Hoor ik gekraak? Herboren worden is leuk, maar het moet niet gekker worden. Als de rug en benen zijn gedaan, word ik bij de muur weer afgespoeld, maar nu worden ook m'n haren gewassen. Het is ook het moment voor Cesar om fluisterend om een fooi te vragen. Speels stel ik hem teleur door te zeggen dat mijn geld niet onder m'n doek verborgen zit, maar zijn beloning heeft hij bij vertrek alsnog ontvangen. Na de behandeling ga ik buiten de warmte van het badhuis douchen. Een andere man droogt me af en geeft me naast een droge lendendoek ook doeken voor mijn bovenlijf en mijn hoofd. Ik ga nog even terug naar de warme ruimte, om afscheid te nemen van mijn marmeren vriend. En inderdaad, er zitten 149 lichtpunten in het dak: een ring van 23, vier van 24, eentje van twaalf en binnenin een cirkel met achttien.

Waar je in Çemberlitaş Hamamı allemaal niet aan denkt.

Vrouwen

Çemberlitaş Hamamı heeft afzonderlijke, maar identieke secties voor mannen en vrouwen. De vrouwen dragen geen badkleding, maar krijgen binnen een speciaal voor de sessie bedoeld broekje. Worden de massages bij de mannen door masseurs gegeven, aan de vrouwenkant zijn het uitsluitend masseuses. Het bijzondere badhuis is het hele jaar open, van 's morgens 6 tot 's nachts 12 uur.